

ИЗДАВИ
четвртком и недељом

ЦЕНА
ЗА 1 МЕСЕЦ 1 ДИНАР
ИЛИ 1 КРУНА

ЗВЕЗДА

ПОРОДИЧНИ ЛИСТ

Прегилату примају све поште
у Србији и иностранству

БРЕТНАЈУ ТРЕБА СЛАТИ:
Уредништву „Звезде“
Коларчева улица бр. 10.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА
НЕ ПРИМАЈУ СЕ.

Рукописи не враћају се

УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ:
Коларчева улица бр. 10.

БРОЈ 10 ПР. ДИВ.

УРЕДНИК: ЈАНКО М. ВЕСЕЛИНОВИЋ.

БРОЈ 10 ПР. ДИВ.

У З О Р У

Када зора разгаљује густа крила ноћи црне,
Када сунце светлим плаштом црну земљу
заогрне,
Када славуј из свог луга стане песму да
извија,
Када лахор лако душе и сањиво
лишће нија,
Кад се магла попут неба с земље право
горе диже,
Када пастир лисној гори са својијем
стадом стиже,
Кад у врулу стане свират — сваки звук
се небу пење,
Када звуци звона с цркве позивају
на јутрење,
Кад замири умивено цвеће поља, лисних
гора,
Кад ваздухом мирис плива — као вали
бурног мора —
Онда брале, онда устај — хај, весело, чило,
смело
И разагнај мутне мисли и разведри
борно чело,
Ти прошетај пољем, шумом и погледај свуд
около.
Узвикнућеш: ој, природо, та ко тебе
не би вол'о!
Чему ћеш се најпре дивит: да ли оној
лисној шуми,
Или песми славујевој, или цвећу, пољској
круни
Што ко алем поља краси; ил' потоку жубо-
рећу

Што залива шарно цвеће; ил' птицама
када лећу,
Или сунцу кад осване румен зраке
своје пусти,
Или лишћу кад трепери, ил' лахору кад
зашушти;
Шта ће најпре у уху ти занесено да забруји:
Ил' пастирска слатка врула, ил' певачи
ти славуји,
Или цвркулт разних птица, или ветрић
кад ромори,
Ил' са куле звуци звона, ил' поточић кад
жубори!
Погледаш ли лисној гори, шта ће око
да с' нагледи:
Ил' зелене траве оне, ил' кад пастир на
њој седа
Па уз врулу песму вије, а около стадо пасе,
Или оне танке јеле што висином шуму
красе
Ил' кад гледнеш где је пусто, оно немо
голо стење
Што поносно стоји вечно, што се врхом
к небу пење...
До века да гледаш, брале, наслада би то
ти била
Природа је дивна, красна, вечно ће нам бити
мила.
Кад на круни алем сија, па не можеш
оком глати,
Тако исто блиста сјајем и природа
наши мати!

Шабанц

† К. Абрашевић

30 XII-1946
10 471
3137X a

Бр. инвентара

51506/57

НАШ БОЖИЋ

— Борислав Станковић —

Море, какав сан? Недеља ево има како се не спава. Те Божић дошао до Скопља, сад је у Билачи, па у Прешеву, и све ближе, ближе к нама. На веригама осушени врапци већ се троше. Ципеле с „наалчама,“ минтан од јумбасме и шајкача од војничких шињера, одавно је готово и чека ме. Ено их где поређани једно до другог стоје на сандуку. Нарочито ципеле, оне ми никако не дају мира. Жуте се, цакле потпетице и мирише им ђон. Чим оде мајка на пазар, затворим собу и облачим се у ново. Шетам по соби и загледам се, да видим какав ћу изгледати на Божић. А Божић? Ехеј! Није ово Божић. Ово је нешто што мирише на оман и сух босиљак више иконе! Сада ме и мајка већ не грди ако сломим што год, а камо ли да бије, јер „лошо“ је пред Божић. Чак ме друкше и гледа. Не како мајка, већ некако друкше...

— Иди да „тргујеш“! шаље ме у чаршију да покупујем ситнице за кућу. Па и не бројећи даје ми новаца.

Одем. Враћам се. Завалио сам се од завежљаја и пакета што ми је дућанџија наређао у крило и за појас. Она ме чека на капији и одмах узима, да ми олакша. Чак ми и кусур не тражи већ ми га оставља да њиме звецкам по цеповима и хвалим се друговима. А она? Недељу дана како не седа да руча или вечера. Цела је кућа на њој. Нико воде да јој донесе, а камо ли шта помогне. Растргла се од посла. Кукови јој изишли, шалваре се смакле, учкур отпасао, кошуља се види. Сваког часа завезује бошчу која после одмах пада, јер или узице олабаве, или попуцају од силна сагибања. Погрбавила од старости, а иде, ради.

Засукала рукаве, руке јој умрљане, око ноктију кожа јој испуцала од силна прања. Нема када папуче или нануле да обује већ онако, у неким старим, искрпљеним чарапама иде и гаца по блату и мокроти што је свуда по кући. На полици сјаје се саани, уза зид прислоњене софре и тепсије, да се што пре оцеди, жуте се, и од њих цуре млазеви вреле воде од које се још диже пара. Полица, врата, прагови и ћерчива прозорска све је то орибано, влажно, жуто и наквашено врелом водом. Цела кућа мирише на чистину, влагу и опраност. Па и она сама, откуда ли јој толико снаге? Ради, а као да не послује. Не осећа умор. Већ једнако, истина не брзо, али полако, дурашно, клатећи се, и сва унесена у посао, ради од рана јутра до мркла мрака.

Па поред тога мора и око мене да је. Да ми не да да се омрсим или од мяса што пристављено кркла у лонцима око велике ватре при огњишту; или од колача што, тек сада извађени из пећи,

и покривени чаршавом, омекнути, тако леп, приамљив мирис шире по соби где су склоњени — Немој, чедо, одбија ме благо и некако, стидљиво, као бојећи се да ме не увреди. — Немој нана је за тебе све то. За кога другог... Ене, Божић је већ дошао у Текију..

— Код кога у Текију — питам ја разрогачено — да идем, да га видим? И потрчим.

— Не, не — зауставља ме — Немош да га видиш. Крије се сад он. Сутра ћеш да га видиш. Доћи ће и код нас.

И долази, али како?

Нано моја слатка! Зора пуца, дан се дани. Прангија одјекује и потреса прозоре. Са улице допире оштар бат нових ципела, и јака шкрипа њихова. Више моје главе до јастука поређане хаљине и преобука од којих ме запахива мирис на чистину и ново. Испод иконе пуцкара кандило, мирис од тамјана собу пуни. А соба топла, орибана, меко намештена и укућана. А ти си у кујни; кроза сан чујем те како послујеш уносиш корито, бакрач топле воде. Онда, долазиш к мени, откриваш ме, подвијаш твоје кошчате, смежуране руке пода ме и онако голишава, угрејана здравим сном, дижеш ме из постеле и узимаш у крило љубећи ме међу очи:

— Ајде сине, устани, Божић дошао... Ајде домаћине мој...

А при тој речи „домаћине“ осетим како ти набрана, топла уста задрхте и суза кане на мој врео образ.

Купаш ме. Сва се топиш у пуноћи и белини моје снаге. А звона звоне! Не звоне, него тако тихо, из далека, као свом снагом али на све стране брује, колебају се. Кандило пуцкара. Миришу опајани ћилими у соби и слама из асура. Са улице разабиру се већ гласи. Пробија модрина кроз прозоре и ломи се са светлошћу свеће у чираку. Облачиш ме. Али све је одело на мени велико. Ципеле за два прста шире, чакшире дуже чак и са „пач'л'цима“ од гајтана. Ја се љутим.

— Није, није... Још ти је кратко. Та ти си ми велики. Ја колики си?!

И раширивши руке, онако клечећи гледаш ме колики сам. И да бих био још већи опасујеш ми очев, свилен, мор-појас. Његов сахат мећеш ми у недра, вадиш ланац и распоређујеш га да ми лепше и истакнутије стоји. На мој мали фес мећеш ти китку, стару, очеву, од самога филдиша која ми до испод ушију допире. Опремиш ме. Даш свећу, босиљак, марамицу. Чак до капије испраћаш ме, и једнако, са свију страна, загледаш ме и поправљаш одело на мени. Чак, и кад изиђем на улицу, помешам се с друговима, ја видим твоју главу где вири из капије и гледа ме, прати..

Да је други празник, ја бих радије отишао на турско гробље да гледам како пуне и пале прангије, него ли у цркву. Али сада, на Божић

то ми ни на ум не пада. Са рукама у цеповима у појасу свећа увијена у марамици укочен у новим хаљинама и стегнут новом јаком кошуље идем ја слушајући задовољно како ми лупарају нове ципеле и како шушти и крши се нова басма на минтану.

Чаршија закрчена. Из свих улица излазе и стичу се у њу Нарочито старци. Увијени у дугим, постављеним колијама и подгрбављени иду полако. Из ципела помаљају им се ноге у белим чарапама. Око врата беле се исплетене јаке „колири“. А на главама им велике, топле шубаре чији ободи одударају од скора, на кратко ошишаним њиховим главама. Сваки, с обе стране води по неколико унучића пази да се које не одвоји, изгуби и ућуткује их кад се посвађају међу се.

Још из далека замирише тамјан. Изнад цркве лелуја се круг светлости од свећа, тамни кров цркве и штрче крстови њени. Чује се тиха песма. Очи ми се засене од мора млазева толиких воштаних свећа што је око цркве припаљено. А она, црква, у сред тих млазева помешаних с димом који се вију око ње лажући камене зидове њене, онако широка и велика, јасно одудара од модрина сванућа. Још с краја улице скидам капу, добро је угурам у недра да ми је не би ко извукао и палим свећу. Једва ако се прогурам до порте и врата црквених. Свуда свет једно до другог, припивено, згушено, са свећом у руци, гологлаво и сваки час крстећи се и понављајући молитве или песме што допиру из цркве. А унутра, у њој, само се виде главе људске, између њих светлуцају пламени свећа од којих се дим полако, вијугаво диже, стапа и губи међ сводовима. Спроћу се сјаји иконостас, по њему жмиркају запаљена кандила а више њега, као звезде трепћу и продиру одозго, упаљене свеће око Распећа. На амвону, окренут леђима овамо, к нама, улазу, стоји ђакон с уздигнутом десном руком, главом упртом више двери и чита, не, него пева на сав глас јектенија!... Светлост бледа, помешана с димом од свећа и тамјаном све обавија, а кроз њу, као из дубине, с певница, наизменце полази и диже се горе, горе песма:

„Рождество Твоје Христе Боже наш!“ Па једва ако се изгуби у јџци звона и прангија што једнако на пољу грувају те се смрзнута и гола земља потреса.

(свршиће се)

П О Р У К А

— Хајне —

„Дворанине, устај хитно,
„Јаши свога Дора;
„Јаши пољем, шумом, све до
„Краљ-Дункана двора.

„И ту питај коњушара:
„„Од краљевих кћери,
„„Која ли је лепотица
„„Што се данас вери?““

„Каже ли ти „Црнојка је“
„Тад се жури јако;
„Ако каже: „Плавојка је“
„Враћај се полако“.

„Тад још сврати до ужара,
„Узми уже, плати,
„И полако у ћутању,
„Дома ми се врати“.

Војислав Јовановић.

ДВА ВОДЕНА ЦВЕТА

— Сергије Нормански — Сигма. —

I

— Шта, зар ви опет учите?
— Учим, Њуша, али ћу одмах престати.
— И опет тај гнусни Хорације? Како вам се већ не досади?

— Ала сте ви, Њуша, чудна! Зар, у опште, може појезија да се досади? Чујте га само, како пита: „Каквом то младићу, Пиро, поправљаш русе косе, ти, тако просто, а тако кокетно одевена?“

— Пхи, Пира! Хајд' да је каква Лидија, или Маргарита, — то би још и било нешто лепо! Или Ксенија, — ах, како је то лепо име: Ксенија! — Ја бих тако волела, кад бих могла да будем Ксенија! Ана, — то је тако одвратно, тако обично нешто!

— Ја опет волим: Ана, „Ањута, Њуша“, — то је тако лепо име!

— А због чега вам је мило то име?

— Због тога, што је оно ваше, због тога га тако и волим.

— Ви, Серјожа, изгледа ми, као да хоћете да ласкате? То је сад опет нешто ново од вас. Да ли сте и то из Хорација научили? —

— Ах, оставите Хорација, Њуша! Што ме једите само? — И Серјожа баци увређено на траву малу књижицу у старом повезу од коже.

— Због тога се и једим, што вечито читате, кад год бих да с вама идем у шетњу. Нисам ли још јуче рекла, да ћу доћи данас, да идемо на језеро? Други би то са нестрпљењем очекивао час, када ћу доћи а вас не може човек од књиге да одвоји. Ено, Коља Ивцин, — он увек сам дође по мене; а вама је милији Хорације, него ја. Ја могу и ићи...

— Ах, Њуша, ала сте на крај срца! За што да идете? Зар не знате, како вас љубим?

— „Des phrases, des phrases, cher monsieur“, као што вели тетка Каћа. Мислите ли, да вам верујем? Ко воли,

тај не капа цело јутро над књигом! Јер, ја већ знам како и други уме да воли! Васја је Иљецки целу целциту амоску ноћ престојао под капијом, да само дочека моју другарицу Рудњеву, кап пође у гимназију. Ту је чак и тифус добио! А ја сам због вас ишла целу врсту, преко корова, сусрела једнога страшног, рићег, нахереног на једну страну мужика и неку голему псину; а ви седите, као да ништа није било, седите и преживате неког Хорација! Него, да идемо! Гледајте само, како је лепо време! Ваши, чини ми се, још спавају, неће нас ни опазити.

Серјожа погледа око себе, и дубоко уздахну. Јутро беше истински лепо, јулијско рано сунце светлило је меком светлошћу. По трави беше попала роса, а старе, гранате бреве у врту, с неком неком радношћу, блештаху својим јасно зеленим лишћем. Трошна клупа, утарђена у дебљима брезја, изрезана и ишарана иницијалима и натписима, мирисала је на сирове гљиве. У хладовини беше похладно. Мека и зеленкаста светлост некако је углачала црте цбуња и дрвећа, а слабуњава и витка слика Њушина, са великим плавим очима, које су пркосно гледале испод дуге плаве косе, изгледала је као каква фантастична сенка. Серјожа је ћутећи посматрао лепушкasto девојче, не дижући се са клупе.

— Што не устајете? Ух, баш сте прави медвед! Ноћимо једном! Или ви можда нећете да идете?

— Причекајмо још мало, Њуша! Горе ће бити на сунцу. Тамо нећете бити тако лепо, као овде...

— Е, молим вас! А зар сам ја тако лепа? — И она кокетно махну главом. — Добро што вас није чула моја учитељица! Она вели, да дечаки не треба да праве комплименте девојчицама.

— Нису то комплименти, Њуша! Наслоните се само на дебло, као што сте стојали. Ви сте сад, у тој вашој белој хаљини, бледи као права бреза. Знате, Њуша, мучно ми је рећи, али, кад вас нема, ја онда вазда само о вама мислим. Онда сте ми увек само ви пред очима, у тој белој хаљини, са том капицом на глави. Ви као изилазите из густог брезја, као нека њихова нимфа. У митологији их зову дријадама... И ја онда дуго преседим овде, гледајући вас тако, као вазда, бледу са полузатвореним очима. И не знам шта сте, јесте ли дрво, или девојка? Ја вас могу да видим таку само овде, са ове клупе. За то сам је и назвао вилинском клупом, а ову брезу — Њушино дрво. А чим изиђем на светлост, на сунце, онда вас више не видим, па ми је тешко, тешко...

И Серјожа затвори у пола своје плаве очи, а његово бледо, слабуњава лице застиде се за часак.

Њуши се веома допадало све, што јој причаше њен пријатељ. Она је потпуно осећала своју власт над њиме, и није се слагала с тим, што јој је говорио. У својој четрнаестој години она изгледала много старија него он у шеснаестој.

— Ви мислите да вам ја баш све верујем, — рече она, смећећи се кокетно. — Немојте мислити да сам ја толико глупа, па да верујем у разне бајке и у виле. Као да ја, бајаги, не знам да, уопште, и нема вила, а ваше дријаде, то су — глупости. Истину рећи, Коља Ивцин,

ма да му је тек четрнаест година, изгледа много старији и разборитији од вас.

— Ама, због чега ви то мени све о Кољи причате? Али, да! Коља ана лепо да игра, окретан је. Коља лепо говори енглески, а ја... ја сам медвед, тром, неокретан, разби сам једном кол вас и чашу... Мислите ли да мени није било криво, кад сам разбио чашу, и кад сте се сви, онако грохотом, смејали? Држите ли да мени није било тешко, кад сам видео да се и Коља смеје, и кад сте ви целога вечера играли с њиме, а ја сам морао да играм са Мис-Елом, која вечито подвикује и игра као чапља?..

— Та ваљда баш не као чапља! Извините, и немојте вређати моју учитељицу! Чапља! А ви сте, онда, пацов! Ви сте жеж!..

— Опростите, Њуша, ја нисам хтео да вређам Мис-Елу. Мени је само жао, што сте били онако неправедни према мени... — И Серјожи, после ових речи, грунуше сузе. — Ја не могу да волим тога Ивцина, јер он је неваљао, он вас, верујте, не воли, он се само смеје...

— Та, ви га не волите од онда, од како сте се оно потукли, и кад вас је надјачао!..

— Надјачао! Није него још нешто! А зар ви не знате због чега ме је надјачао? Кад не знате, онда немојте говорити... — продужи дечак са све већим огорчењем.

— Због тога, што сте га напали, што сте му се смејали!

— Није због тога, већ, што је о вама непристојно говорио. Честити људи не говоре тако што.

— А шта је говорио? Шта?

— Нећу да кажем! Помислиће ко год, да волим још и сплетке да водим

Њуша хитро приђе к њему, узео га за руку и лукаво-питајући погледа му у очи.

— Но, драги Серјожа, реците ми право, шта је, управо, говорио тај одвратни Коља? Ја вас молим да ми кажете, та ви сте тако добри!

Серјожа се отргну од ње и рече више на страну:

— Рекао је да само кад би он захтео, ви би га с места пољубили. Он је то говорио пред свима: и пред Мањом, и пред М-ше Аделом, и пред Александром Атександровном. Само ми је зазорно да вам све приповедам, — и у гласу његову могаше се разабрати кајање и презирање самога себе.

Њуша испусти Серјожину руку, исправи се, порумене у лицу и рече срдито:

— Дакле он отворено говори, да само кад би он захтео, ја бих га одмах пољубила?... Гадни лажов и хвалисавац! А ви? Ви сте то одмах поверовали? Ви мислите да сам ја така, да бих ја свакога пољубила? Је л'те? У осталом, ја знам шта ви о мени мислите! Ви држите да бих ја свакога, ко само уме лепо да игра и да говори енглески, пољубила? Врло лепо! И ви још смете рећи да ме љубите! Пхи, ала сте гадни! Ја сад идем, и више вам нигда, нигда, нећу доћи...

Њуша пође брзим корацама правце вратима од врта. Серјожа пожури за њом.

— Њуша! Драга, слатка Њуша! Немојте се срдити! Та зар ме нисте сами нагонили, да говорим о том одвратном, мрском Ивцину? Ви знате, да ја нисам хтео..

Ако хоћете, ја ћу га убити... то јест, не ћу га баш убити, ама ћу учинити с њиме, што год заповедите..

— Шта би учинили, да чујем? Изазвали би га на двобој, шта ли? Ви, веле, не умете ни да нишаните!

— Како, не уметем? А да ко је убио оног јастреба, што је сад, испуњен, код вас? Ко га је убио? Ваљда није Коља?

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ФОТОГРАФИЈА У ТРЕНУТКУ

ПРТА *Ф. де Флера* (de Fleuru)

(с француског)

1

Као се међу озбиљним људима говорило о савременим проналасцима и чудесном примењивању науке, Жак Бофран, леп, смеђ млад човек са физиономијом у неколико већма насмешеном, него ли што би приличило професору математике, позван да каже, који проналазак човечијега духа одржи за најкориснији, поче да се смеје.

— Шта! рече. Ви се усуђујете казати, да су најкориснији данашњи проналасци пара, експлозивне материје, електричност! Као да је то каква дивота путовати тако брзо, да не можеш да уживаш лепу околину, говорити на телефону са неким, коме ни нос не видиш, или праћакати се ногама без невоље услед удара, који те је погодио ни сам не знаш откуда! Овамо сте паметни људи, а овамо говорите све којешта!

Докле ова нарадо са младога професора изазиваше лоше прикривени осмех на уснама осталих пријатеља, Жак Бофран, не пуштајући да му упадају у реч, настави:

— Дакако! Проналасци вреде само у толико, у колико нам непосредно прибављају добро. Зато се мени чини да су асурдне вапе железнице и проелеги ваши топови. У осталом ја могу да хвалим само један модерни проналазак, који заслужује хвалу са сваке стране, науку, која је уједно и уметност...

— И то је?

— Фотографија.

Сви прснуше у смех. Али Бофран код свега тога остаде хладнокрван. Онда са неочекиваним спокојством настави млади професор:

— Да, фотографија, која никста не вређа, а многи-ма је корисна, која у синовљевој соби оживљава црте мртвих родитеља, бесамртне као и успомене на њих, који даје утеху за одсуство љубљених створова и којој нај-после ја имам да захвалим, што сам се оженио.

II

Настаде велика, радознала тишина.

— Дакле! узео опет реч Жак Бофран. Чим су се појавили, ја сам купио један апарат за тренутне фотографије, малко већи од часовника будилника, лак и наручан.

Такав апарат сасвим лако можете да склоните под пазухо, испод капута. Кад год вам је воља, ви тек откопчате пуце и што се год деси пред објективом, то је изишло на таблици за све векове. Колико сам пута доводно у ужас људе, који су ме видели први пут, кад сам им показао њихову слику, верну природну, без усиљености, који виђамо на фотографијама изнесеним у атељеју! Колико пута оправдао сам се против порицанња ђака, који су се жалили на неправду, показујући њихове фотографије у оном тренутку, кад су таман измахнули руком да се на ме баце лоптицом од хартије.. Али да се вратим на моју женидбу.

Таман сам у Амбвилу почео стоје професороване и имао сам мали стан на првом спрату. Спроћу наше куће широка златна фирма означавала је канцеларију господина Прадуса, нотарија, садашњег мога таста. Изнад канцеларије био је прозор господинове собе, у којој је он радио таман спроћу мога прозора; на тај начин могао сам и преко широке улице да добро видим све што бива у мога суседа, као да је у мене. Да, већ први дан угледао сам тамо нешто: његову кћер госпођицу Валентину; ишла је тамо амо по кући, вршећи све што треба за кујну — јер господин Праду био је удов — оживљујући својим сребрним смехом и својом искреном веселошћу ону тужну кућу, веселошћу заиста љупком — не замерите овом понегирику моје жене — у светлој слави својих осамнаест лета. Њена прва појава била је за ме удар грома, онај удар грома, који психолози не допуштају само за то, што га никад нису осетили.

Белај! Од првога часа показала ми се та неодољива љубав онаковом, каква је била, залудном, осуђеном на непрестану муку. Господин Праду био је богат, врло богат, а ја сам спрам његових дуката имао само моје мршаве дипломе и још мршавију годишњу плату. Елем сам се увио у своју тиху љубав, као у какву светињу, задовољавајући се тужним погледима, тајна наивна обожавања госпођице Валентине.

Једанпут ми дође на ум смела помисао; да је фотографишем тренутним апаратом без њенога знања да јој имам бар слику. Донесох свој мали апарат на прозор и у часку, неопажен фотографисах своју убаву суседу таман кад је загледала свог оца. Укратко, за месец дана имао сам оригиналну галерију, прави музеј од слика моје миле.

Са њом притврдише се на мојим таблицама и неколико лица, која су с њом говорила, или која су радили у кабинету њеног оца таман у часу моје операције, и ја сам врло често превртао моје листове у по-таји, срећан и тужан у исти мах, у оној драгоценој збирци, у којој ми је моја суседа подједнако лена била с лица и с поноса, тужна или весела.

Једнога дана не видох госпођицу Валентину; дознао сам, да је болесна. Онда идуће недеље дође чак до мене нова новост, озбиљна у својим последицама. Господин Праду био је или је већ требао да буде упропашћен банкарем сумњиве часности, за кога је он добар стајао а који је све изгубио у несрећним спекулацијама. Чак се говорило и о могућности личне оптужбе. Парница је прво имала доћи пред грађански суд.

Пријавио сам се, да бих смео бити присутан.

Господин Праду био је тужан, веома брижан, ипак се на лицу му могаше читати невиност и племенитост. Са мучним страхом очекивао сам браниоца оца госпођице Валентине. Ствар се сводила на ове речи: Банкар је поверио велику бобију артија од вредности господину Прадусу и тврдио је, да му их овај није вратио. Против тога тврдио је господин Праду, да му их је вратио из руке у руку у свом кабинету, али банкар Микеро порицао је ту посету. Доказа није било, госпођица Валентина била је болесна, а њено сведочанство као кћери пред судом не би важило.

Расправа се већ свршила, на сву прилику биће осуђен господин Праду, кад се његов противник окрену публици са тријумфујућим погледом. Одмах сам познао то лице, често сам виђао, али где? Појмио сам, да је то врло важно питање.

Уједанпут ми гуче пред очима. Ова прилика била је на једној од оних многих тренутних фотографија, које сам ухватио из кабинета мога суседа а са мога прозора. Е дакле, господин Микеро ипак је долазио нотарију.....? Да, ту посету, коју он пориче, он је учинио и суд мора то дознати.

Прићох браниоцу господина Прадуса, у две речи рекох му целу ствар и после десет минута стојао сам задуван пред судијом с једном фотографијом.

Није можно било варати се, наслањајући се једном руком на полицу од прозора, господин Праду даваше господину Микеру замотуљак хартија..

Јако ћете погодити крај: Суд одгоди пресуду, коју мораде изрећи ради упорности, јер поштени Микеро покава пете правди. Оно вече позва господин Праду свога заштитника на вечеру.

Госпођица Валентина, још болесна, још лепша у својој оздрављеничкој бледоћи, полети преда ме.

„Ви сте сачували мом оцу имање и што је више, част“, рече стискајући ми руке, „ништа, зацело ништа неће вам моћи довољно доказати нашу захвалност.“

„Ипак моћи ће“, упадох јој у реч, „ипак!“

Те овамо, те онамо, ја увукох господина Прадуса у његов кабинет. Ту му испричах тајну мојих фотографија, моју љубав и моје наде.. Да довршим: После два месеца дана госпођица Валентина и ја били смо муж и жена.

III.

Жак Бофран умукну и мирним погледом посматраше своје удивљене пријатеље.

— Ето вам, заврши говор, како фотографија гради бракове...

— Тренутне! допуни један од присутних.

ДЕЦЕМБАРСКА НОЋ

Алфред де Мисе

Кад сам био ђаче и једно вече седео сам у мирној сали, за мој сто дође и седе једно сирото дете, обучено у црнину, које је личило на ме, као да ми је рођени брат.

Његово лице било је тужно и лепо. Према светлости моје лампе, поче он читати из моје отворене књиге. Наслони лице на моју руку и оста тако до зоре, замисљен, нежно осмејкујући се.

Кад сам скоро хтео да навршим петнаесту годину, ишао сам лагана корака кроз неку шуму, траву газећи. Под засенак једног дрвета дође и седе младић, обучен у црнину, који је личио на мене, као да ми је рођени брат.

Ја га упитих за пут. Он је држао лиру у једној руци, а у другој киту ливљих ружа. Пријатељски ми се јави и у пола се окренувши, покаже ми прстом један брежуљак.

Једнога дана сам у соби, у доба када се верује у љубав, седео сам и оплакивао први јад. Ватри дође и седе један странац, обучен у црнину, личио је на мене, као да ми је рођени брат.

Био је тужан и забринут; једном је руком показивао на небо, а у другој држао мач. Изгледао је, као да и он пати од мог јада; и он пусти један узлах само, па га нестане као сан да мину.

У доба, кад је човек весела, једнога дана на неком ручку подигао сам чашу, да напијем здравицу. Дође и седе према мени гост, обучен у црнину а личио је на мене као да ми је брат.

Он абаци испод свог огртача неку хаљину од пурпура, сву у дронцима, и са главе увенулу мирту. Његова сува рука тражила је моју, а моја чаша, додирнув његову, разби се у мојој нејакој руци.

После годину дана, била је ноћ, клечао сам крај самртна одра свога оца, који је издисао. Постељи приступи једно сироче и седе крај његових ногу. Оно беше обучено у црнину, и личило је на ме, као да ми је брат.

Очи су му биле окупане у сузама, изгледао је као анђео туге и имао је венац од трња на глави. Његова лира лежала је разлупана на поду, пурпур је имао боју крви, а мач му је био забоден у грудима.

Сећам се врло добро, да сам га увек виђао у сваком тренутку свога живота и да сам увек познао ово чудно привиђење анђела или демона.

Кад сам доцније, већ уморен од патње, да бих живео или свршио, хтео да одем из Француске, нестрпљив да одем што пре, да путујем и тражим траг од наде;

У Пизи, у подножју Апенина, у Колоњи, према Рајни. У Ници на окомку долина, У Флорнџији, у старим замцима, усред Алпа;

У Бенови, под лимуновима; у Вевеју под зеленим јабукама, у Тавру, на Атлантику, у Венеџији на страшном Лиду, где долази да умре на трави једнога гроба и бледо јадранско море;

Свуда, где сам под овим пространим небом умарао очи и срце своје, које је још крваво било од вечите ране. Свуда, где ме је хрома досада, вукући мој умор за собом, проводила.

Свуда где сам, непрестано, изнемогао услед жеља за непознатим светом, пратио сенку мојих снова. Свуда, где не живећи, виђах оно што сам већ видео, лице човече и његове лажи;

Свуда где, луж путова, заривах лице у руке своје и плаках као жена, свуда где сам, као овца, која оставља своју вуну по трњацима, осетио како ми се откида од душе моје;

Свуда где сам хтео да заспим; свуда где сам хтео да умрем; свуда, где сам хтео да станем на земљу, — На сваком месту, долазио је и седао један несрећник, обучен у црнину, који је лично на мене, као да ми је рођени брат.

Ко си дакле ти, кога у овом животу, виђам увек на свом путу? Не могу да верујем по твојој тузи, да си моја зла судбина. Твој љупки осмех има и сувише стрпљења. А сузе твоје много сажаљења; И гледећи те, волим промисао. Твоја туга као да је сестра мојој патњи, она личи на пријатељство.

Ко си дакле ти? — Ти ниси мој добри анђео, ни кад ме ниси обрадовао. Ти гледаш моју патњу (и то је чудновато!) И гледаш ме како трпим. Већ двадесет година како идеш мојим путем, а ја ти не знам имена. Ко си дакле? Ја ли те је Бог послао? Ти се смешиш на мене не делећи моје радости. А жалиш ме, не тешећи ме!

Оног вечера још појави ми се. То је било једне тужне ноћи. Ветар је беснио, ударао о моје прозоре, а ја бејах згурен на мојој постељи, где сам гледао једно драго место, које је још топло од врелог пољупца. И мислио сам, како жена заборавља, и осетих, како се један део мог живота, полагао на њу.

Скупљао сам јучерања писма, косу, остатке љубави, Цела ми је прошлост шапутала у ушима њене вечне заклетве од једног дана. Посматрао сам те свете реликвије од којих ми је рука дрхтала. Сузе срца, што су срце чувале и које очи, што су их исплакале, неће познати сутра дан.

Увио сам у једно парче груба платна ове остатке срећних дана. И говорих: оно што траје вечно то је прамен косе. Као какав гњурац у дубоком мору, губио сам се у толиком заборава и са сваке стране окретах се оплакујући, сам, удаљен од људских очију, своју бедну сахрањену љубав.

Ставио сам црни печат, на то трошно и драго благо. Хтео сам да га вратим, и не верујући још, и плачући још сам сумњао. Ах! слаба жено, горда будало! И против себе саме, ти ћеш се сећати! Зашто Боже мој варати своје мисли? Зашто тај плач, то грло стегнуто, ово јецанье, да ме ниси љубила?

Да, ти чезнеш, ти патиш и плачеш; али је твоја химера међу нама. Ех! добро, збогом! Ви ћете бројати часове, који ће ме растављати од вас.

Путујте, путујте, и у том леденом срцу, носите задовољену гордост. Ја осећам да је још моје срце младо и живо, и још ће моћи доста болова наћи места, поред овога, који сте ми ви нанели.

Идите, идите. Бесмртна природа није хтела све да вам да. Ах! бедно дете, које хтеле да буде лепо, и не зна да прашта. Идите, идите, за својом судбином! Онај који вас губи, није све изгубио.

Баците ветру нашу сгорелу љубав. — Вечни Боже ти коју сам толико волео, кад одлазиш, зашто ме љубиш?

Али наједанпут угледах у тамној ноћи једно лице како тихо улази; на завеси видех како промаче сенка, и седе на моју постељу.

Ко си дакле ти, ћутљиво бледо лице? Тужна слико, обучена у црнину? Шта хоћеш, тужна птицо селице? Да ли је то само пролазан сан? или моја сопствена слика коју видим у огледалу?

Ко си дакле, душе моје младости. Путник кога ништа не умори?

Кажи ми што те увек нађем седећи у сенци, куд ја пролазим. Ко си ти, усамљени посетиоче, неуморио госте, мојих болова? Ко си дакле, ко си дакле, брате мој, који ми се јављаш само у данима туге.

Визија.

— Пријатељу наш је отац и твој. Нисам ни анђео чувар ни рђави геније људски. Оне које љубим, не знам на коју ће их страну однети судбина у овом јадном животу.

Нисам ни Бог, ни демон. И ти си ме назвао правим именом, кад си ме братом назвао. Куд ти идеш, бићу увек тамо, до последњег часа дана твојих; тада ћу се сти на камен на гробу твоје.

Небо ми је поверило твоје срце, кад год будеш у тузи дођи к мени без узнемиравања. Ја ћу те пратити на путу твојем; али не могу да долирнем руку твоју пријатељу, ја сам Усамљеност. К. П.

КЊИЖЕВНОСТ

Здравац. *Календар за 1900 г. са поукама о чувању здравља.* За народ израдио Др. Радивој Ј. Вукадиновић, окружни лекар у Вајечару. Издање дворске књижаре Мите Стајића у Београду. — Цена 20. пара дин. —

Овај календар је за нас новитет у сваком погледу и заслужује у толико пре пажњу у колико је први покушај да се хигијенске поуке и упустава пруже народу на један доста приступачан начин. Као видни календар

подесан је и потребан свакој кући, нарочито нашем сеоском животу, који би на доколици и узгред дошао без велике муке до лепих поука о чувању свога здравља.

У календару за ову годину изнето је неколико разумљиво написаних унустава о чувању деце од гушобоље, о неговачу пороцила и мале деце за време дојења, о првој помоћи утопљенику, о чувању од сифилиса (френге), о заустављању крви на руци и нози, о хлебу као најглавнијој храни, о доброј пијаћој води, о избегавању алкохолних пића из малена, о зимском оделу, о дизању болесника с постеље итд. сем тога донете су и слике: Пастера проналазача лека против беснила, Беринга, проналазача лека противу гушобоље и Ценера, који је први завео каламљене крављих богиња. Садржина је, дакле, лепо пробрана, материјал је уз то обичан, и кад се има на уму, да ће се сваке године, ако ово подузеће наиђе на повољан одзив, моћи у њему дати нове поуке, онда је очигледно, да замисао Др. Вукадиновића треба поздравити и да је циљ, који је он истакао овоме своје послужу — пружиће појединих популарних поука за народ и на овај начин, — посве леп и заслужују сваку препоруку.

С тога и „Звезда“, као породични лист, препоручује овај календар свакој српској кући.

— es.

БЕЛ. ИЗ КЊИЖЕВНОСТИ

Добили смо на приказ од Управе Српске Књижевне Задруге :

Осмо коло задругичких књига, које доноси задругарима ових селама свезака (51—57).

1). *Домћина писма Десетија Обрадовића*, за штампу приредио Милутин К. Драгутиновић.

2). *Лирске песме Симе Милутиновића Сарајлије* с предговором Андре Гавриловића и са сликом песниковом.

3). *Приповетке Лазе К. Лазаревића*, свеска II, за штампу приредио Љубомир Јовановић.

4). *Слике из сеоског живота* написао Јанко М. Веселиновић, свеска II.

5). *Ивкова слава*, приповетка *Стевана Сремца*.

6). *Исландски рибар* роман *Пјера Лотија*, с француског превела Тилија Довијанићева.

7). *Волке и воће*, написао *Вл. гоје Тодоровић*.

Ове књиге може добити сваки који положи Задругарски улог било Управи непосредно било ком од управних повереника. Задругарски су улози: улагачки — 6 динара, оснивачки — 10 дин., а лобротворски 150 дин.

За досад пријављене задругаре разашли су се књиге унутра њост већ од неколико дана, и то по реду којим су повереници послали улоге Управи, а београдским члановима почињу се књиге раздавати и разашли од 22 децембра.

Димитрије Шолајић — *Приповетке: Кадет, На маневру и на другом мачу*. Издање Милорада Ж. Ацића типографа, Штампарииа Свет. Николића, Цена 0 60 динара.

ОДГОВОРИ АДМИНИСТРАЦИЈЕ

Карићу пор. управнику — *Крагујевац* — Послатих 59 динара примљено са захвалношћу. Још једном знајте, поздрав.

Арсен Поповићу учитељу — *Ресовац*. 18 динара за Вас и још два претплатника примљено смо. Хвала и поздрав.

Драгољубу — *Јагодина*. Примљено и потрешено. Хвала на честитки. Сви те поздрављамо.

Вујићу — *Шабац*. — Велика хвала за заузимање! Дошло је баш кад треба. Много поздравља.

Св. К. Борбетићу учитељу — *Осмић* — примљено, хвала!

Васи Јовановићу апот. *Паланка*. Хвала на понуди.

В. М. Андрићу књ. жа у — *Ваљево*. 12, 45 дин. примљено унутрицом. Молимо вас поштом испозвати бројеве што пре. Хвала.

Петру Н. Анђићу — *В. Орашје*. Хвала пријатељу. Рачунамо на вас и у будуће. Поздрав.

Ст. Којићу — *Забрест*. Хвала. Поздрављају те сви.

Б. П. Богојевић и *М. Васиљевић* — *Жагубица* — Примљено и хвала! Ми и њу и рачито писати.

Живо. Милосављевић учит. — *Грмиче* Примљено. Послаће се што тражите.

Мијаило Јосифовић свешт. — *Брза Паланка*. Примљено Хвала и поздрав.

Тод. Љ. Поповићу — *Крушевац*, — Хвала на заузимању Сви вас поздрављају.

Бор. В. Ристић писар — *Крагујевац*. — Хвала! Поздрав.

ЧИТАОЦИМА

Као што видите, драги претплатници наши. *Звезда* и опет излази. Она ће и даље вршити своју скромну службу на пољу српске књижевности, вршиће је мирно и савесно. Сваку лепу мању ствар, која се јави у страним књижевностима, донеће она у лепом преводу својим читаоцима. А што је најглавније доносиће и лепе и ваљане ствари из наше књижевности. Ми мислимо да се наши претплатници немају зашта на *Звезду* потужити. Она је у прошлој години дала преко *тридесет* оригиналних приповедака, а то никако није мало ни нејакој српској књижевности а то ли њеним претплатницима.

Досадашњи сарадници сви су ту. А ми мислимо да је доста јемства, да ће се и у овој години дати лепа рада, кад читаоцима кажемо да ће и опет сем Уредника радити: *Мил. Ђ. Глишић*, *Милорад Ј. Мишировић*, *Павле Маринковић*, *Радоје М. Домановић*, *Јаша Продановић*, *Ст. М. Веселиновић*, *Миленко Вукићевић*, *Борислав Станковић*, *Сокољанин*, а од старије гарде прићи ће још и *Стева Сремац*.

Наше досадашње претплатничке молимо да нас и за ову годину потпомогну; оне, који нам што дугују, молимо да дуг измире да не би имали речи око тога јер не би било лепо да се око тога завађамо.

Ко не би био вољан држати лист, молимо га да нам број рати.

Најбоље би било да се код поште *прешлагају*. Цена остаје иста 1 динар месечно.

Уредништво

Садржај: Наш Божић — Порука — Два водена цвета — Фотографија у тренутку — Децембарска ноћ — Књижевност — Бел. из књижевности — Одг. администрације — Читаоцима.

Власник: Ст. М. Веселиновић — Штампарииа С. Хоровица. — уредник Јанко М. Веселиновић.